

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

Κείμενο 1

[Το γέλιο: πολύτιμη αξία στη ζωή μας]

Το κείμενο δημοσιεύτηκε στις 2.9.2012 στην ηλεκτρονική εφημερίδα «Stergio Press», wordpress.com, προσπέλαση 31.3.2021. Σ' αυτό επισημαίνεται ο σημαντικός ρόλος του γέλιου στη ζωή μας και η προσφορά του στη σωματική και ψυχική μας υγεία. (διασκευή)

Το γέλιο συνιστά πηγή χαράς και υγείας. Το γέλιο αναβλύζει πηγαία από μέσα μας, εκφράζει συναισθήματα, μεταβιβάζει ολόγυρα την πληροφορία της ευχαρίστησης, της χαράς, της χαλάρωσης, της έκπληξης και όλης της συναισθηματικής κατάστασης εκείνου που το βιώνει. Το γέλιο [...] καταπολεμά το στρες και διώχνει επώδυνα συναισθήματα (φόβο, θυμό, ανία, λύπη).

Ο Οσσο, Ινδικής καταγωγής καθηγητής φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο της Τζαμπαλπούρ, πριν από κάθε ομιλία του έλεγε και ένα ανέκδοτο, για να βοηθήσει το κοινό του να χαλαρώσει και να τον κατανοήσει καλύτερα σ' αυτά που είχε να πει. Σε συγκεκριμένη ομιλία του για το γέλιο αναφέρει: «Το γέλιο είναι ένα μυστήριο. Καλύτερα να το βιώσεις παρά να ακούς κάποιον να σου μιλά γι' αυτό. Καθώς ο νους εξαφανίζεται κι αφήνει πίσω του μια σιωπή, έναν διαλογιστικό χώρο, αλλάζει τελείως ο τρόπος που βλέπεις τα πράγματα». «Προέρχεται από τα βάθη της ύπαρξής μας και είναι δώρο θεού στον άνθρωπο. Χρειάζεται μια ευαίσθητη ευφυΐα και είναι ο ευφυέστερος συντελεστής σε σένα». «Είναι δυνατό, όταν γελάσεις με την καρδιά σου, να σταματήσει ο νους, επειδή δεν μπορεί να γελάσει. Είναι δομημένος με σοβαρότητα, η λειτουργία του είναι να είναι σοβαρός...» Έλεγε ακόμη: «Τα παιδιά μπορούν να γελάσουν, γιατί βλέπουν καθαρά τα πράγματα. Δεν έχουν προσδοκίες να θαμπώνουν την όρασή τους. Και ο κόσμος είναι γεμάτος με αστεία και παράλογα πράγματα! Ένα παιδί δεν μπορεί να μην το παρατηρήσει».

Το γέλιο είναι μια βασική ανάγκη στη ζωή μας. Η καθημερινότητά μας, η ανταγωνιστικότητα και η ρουτίνα της ζωής ισοπεδώνουν τα συναισθήματα και καταδικάζουν τον άνθρωπο σε μια περίοδο απαισιοδοξίας, στειρότητας και έντασης, αλλά και υπερδιόγκωσης του εγώ. Μπορούμε να διώξουμε αυτή τη σκοτεινιά από πάνω μας, από μέσα μας, από γύρω μας. Μπορούμε να βρούμε τη λύση και να υπάρξει λύτρωση. Το ξέσπασμα γέλιου με αναζήτηση της αστείας πλευράς και του ευχάριστου, της όμορφης

όψης των πραγμάτων, του αυθόρμητου πειράγματος, ίσως, και της αφέλειας μάς γεμίζει με θάρρος και αισιοδοξία. Το πηγαίο γέλιο προσδίδει φωτεινές πινελιές στο σκοτάδι της όποιας απογοήτευσης που πιέζει την ψυχή μας.

Κείμενο 2

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ (1911-1996)

Η τρελή ροδιά (απόσπασμα)

Το ποίημα «Η τρελή ροδιά» είναι το τελευταίο ποίημα από τη συλλογή του Οδυσσέα Ελύτη «Η θητεία του καλοκαιριού», που ανήκει στην ποιητική συλλογή «Προσανατολισμοί», η οποία εκδόθηκε το 1940.

*Πρωινό ερωτηματικό
κέφι à pleine haleine¹*

Σ' αυτές τις κατάσπρες αυλές όπου φυσά ο νοτιάς
Σφυρίζοντας σε θολωτές καμάρες, πέστε μου είναι η τρελή ροδιά
Που σκιρτάει στο φως σκορπίζοντας το καρποφόρο γέλιο της
Με ανέμου πείσματα και ψιθυρίσματα, πέστε μου είναι η τρελή ροδιά
Που σπαρταράει με φυλλωσιές νιογέννητες τον όρθρο
Ανοίγοντας όλα τα χρώματα ψηλά με ρίγος θριάμβου;
Όταν στους κάμπους που ξυπνούν τα ολόγυμνα κορίτσια
Θερίζουνε με τα ξανθά τους χέρια τα τριφύλλια
Γυρίζοντας τα πέρατα των ύπνων τους, πέστε μου είναι η τρελή ροδιά
Που βάζει ανύποπτη μες στα χλωρά πανέρια τους τα φώτα
Που ξεχειλίζει από κελαηδισμούς τα ονόματά τους, πέστε μου
Είναι η τρελή ροδιά που μάχεται τη συννεφιά του κόσμου;

Στη μέρα που απ' τη ζήλια της στολίζεται μ' εφτά λογιώ² φτερά
Ζώνοντας τον αιώνιον ήλιο με χιλιάδες πρίσματα
Εκτυφλωτικά, πέστε μου είναι η τρελή ροδιά
Που αρπάει³ μια χαίτη μ' εκατό βιτσιές στο τρέξιμό της
Ποτέ θλιμμένη και ποτέ γκρινιάρα, πέστε μου είναι η τρελή ροδιά
Που ξεφωνίζει την καινούρια ελπίδα που ανατέλλει;

¹à pleine haleine: με γεμάτη την αναπνοή, με μια ανάσα

²Λογιώ: είδη

³Αρπάει: αρπάζει

Πέστε μου, είναι η τρελή ροδιά που χαιρετάει στα μάκρη
Τινάζοντας ένα μαντίλι φύλλων από δροσερή φωτιά
Μια θάλασσα ετοιμόγεννη με χίλια δυο καράβια
Με κύματα που χίλιες δυο φορές κινάν⁴ και πάνε
Σ' αμύριστες ακρογιαλιές, πέστε μου είναι η τρελή ροδιά
Που τρίζει τ' άρμενα ψηλά στο διάφανον αιθέρα;
[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι η αξία του γέλιου, σύμφωνα με το Κείμενο 1; (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην 3^η παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας καταλήγει σε ένα συμπέρασμα. Ποιο είναι αυτό (4 μονάδες) και από ποιες λογικές σκέψεις απορρέει (6 μονάδες);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να γράψεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις ή φράσεις του Κειμένου 1 (π.χ. 1α, 2β κ. ο. κ.).

1. Η φράση τη 1^{ης} παραγράφου: Το γέλιο αναβλύζει πηγαία από μέσα μας είναι:

- α. μεταφορά
- β. παρομοίωση
- γ. οξύμωρο σχήμα λόγου

2. Στη φράση της 2^{ης} παραγράφου: «Το γέλιο είναι ένα μυστήριο... ανοίγουν εισαγωγικά, διότι ακολουθεί:

- α. διατύπωση ευθέος λόγου
- β. μια παρομοίωση

⁴ Κινάν: ξεκινάν

γ. κυριολεκτική διατύπωση

3. Στη φράση της 2^{ης} παραγράφου: «[...] όταν γελάσεις με την καρδιά σου [...] η χρήση του β' ενικού προσώπου δηλώνει:

α. ειρωνεία

β. χιούμορ

γ. αμεσότητα

4. Η φράση της 3^{ης} παραγράφου: υπερδιόγκωσης του εγώ στο κείμενο σημαίνει:

α. υπομονή

β. εγωισμός

γ. αυτονομία

5. Για τη λέξη λύτρωση στην 3^η παράγραφο ως συνώνυμή της θα επέλεγες τη λέξη:

α. τιμωρία

β. απόκτηση

γ. ανακούφιση

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια ψυχική διάθεση συμβολίζει «η τρελή ροδιά» στο Κείμενο 2; Μπορείς να αναφέρεις δύο στοιχεία του ποιήματος που υποβάλλουν αυτή τη διάθεση (μονάδες 10); Ποια συναισθήματα σου προκαλεί η ανάγνωση του ποιήματος (μονάδες 5); Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15